

Ekonomika

Ukrainas tautsaimniecībai bija liela nozīme Padomju Savienībā. Ukrainas lauksaimniecības produkti veidoja ¼ no Padomju Savienībā saražotā kopapjoma. Ukraina pārējām padomju republikām piegādāja pārtikas preces un smagās rūpniecības ražojumus.

Pēc neatkarības iegūšanas 1991. gadā Ukrainas valdība uzsāka cenu liberalizāciju un izstrādāja normatīvo bāzi privatizācijas īstenošanai. Diemžēl reformas kavēja valdība un likumdevējs. 1999. gadā rūpniecības kopapjoms bija samazinājies par 40% salīdzinājumā ar 1991. gadu.

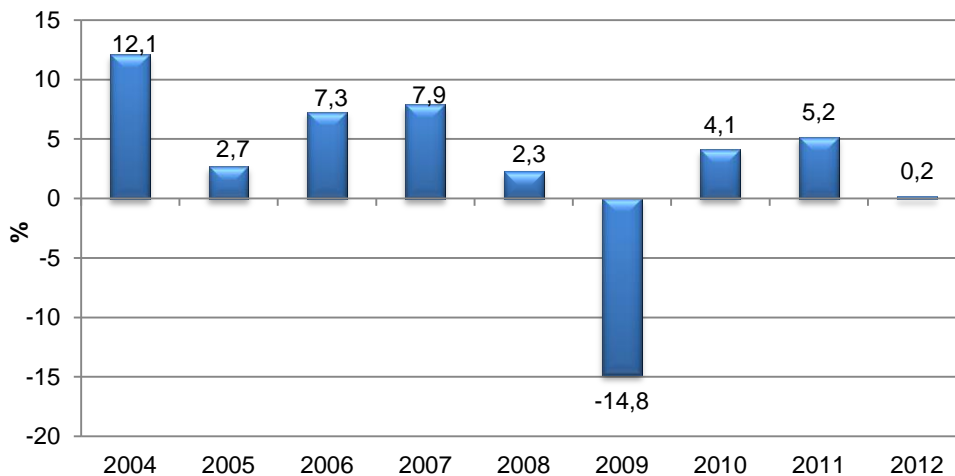
Ukrainas ekonomika ir uzņēmīga pret ārējiem satricinājumiem, jo pārāk liela ir atkarība no Krievijas energoresursiem un trūkst nopietnas strukturālas reformas.

2009. gada janvārī, pēc divu nedēļu strīda, kura laikā tika atslēgta gāzes piegāde Eiropai, Ukraina noslēdza vienošanos ar Krieviju par gāzes piegādēm. Gāzes cena sasniedza „pasaulē līmeni”. Līguma stingrie nosacījumi negatīvi ietekmēja Ukrainas valsts gāzes uzņēmumu *Naftogaz*. Ārvalstu institūcijas, īpaši Starptautiskais Valūtas fonds, mudināja Ukrainu ātrāk ieviest reformas. 2005. gada budžetā valdība iestrādāja vairāku nodokļu un muitas priekšrocību atcelšanu, kas samazināja ēnu ekonomiku. Tomēr nepieciešami papildu uzlabojumi, lai samazinātu korupciju, attīstītu kapitāla tirgu un sakārtotu likumdošanu, jo pēc Ukrainas Ekonomikas ministrijas 2009. gada vērtējuma, ēnu ekonomika IKP veido aptuveni 36%. Pēc citu analītiķu domām šis procents ir vēl augstāks.

2008. gada beigās Ukrainas valdība vienojās ar Starptautisko Valūtas fondu par 16,4 miljardu dolāru aizņēmumu ekonomiskās krīzes pārvarēšanai. 2008. gadā izaugsmes tempi mazinājās (IKP pieaugums bija 2,3%). 2009. gadā IKP samazinājās par 14,8%, kas bija viens no sliktākajiem rādītājiem pasaulē. 2010. gadā IKP pieauga par 4,1%, 2011. gadā - 5,2%, bet 2012. gadā izaugsmes tempi palēninājās un IKP pieaugums bija 0,2%.

2010. gada augustā Ukraina panāca jaunu vienošanos ar Starptautisko Valūtas fondu par 15,1 miljardiem ASD dolāru piešķiršanu. Bet jau 2011. gadā fonds apturēja naudas izmaksu nepietiekamo reformu dēļ.

IKP pieaugums, %

Avots: State Statistics Committee of Ukraine – www.ukrstat.gov.ua

Ukraina ir bagāta ar dabas resursiem. Donbasa apgabalā atrodas 109 miljardi tonnu lieli akmeņogļu krājumi. 80% no visiem Ukrainas naftas un dabas gāzes krājumiem atrodas Dņeprpetrovskas, Doņeckas, Krimas un Karpatu kalnu reģionos.

Ukrainas svarīgākās rūpniecības nozares ir metālapstrāde un mašīnbūve. Galvenie mašīnbūves produkti ir lauksaimniecības mašīnas, iekārtas un aparāti, traktori, tanki, turbīnas, kuģi, kravas vagoni. Ukrainā tiek projektētas un ražotas lidmašīnas (pazīstamākās no tām ir AN-2, AN-32, AN-124, „Ruslan”) un aviācijas dzinēji. Lielākie metālapstrādes un mašīnbūves uzņēmumi ir AS „Doneckstal” (ЗАО «Донецксталь»), AS „Alčevska metalurģijas kombināts”, AS „Arselor Mittal Krivoj Rog”, AS „ZAZ” (ЗАО «ЗАЗ»), AS „Тернопольскас kombainu rūpnīca” (ОАО «Тернопольский комбайновый завод») un holdingkompānija „AvtoKraz” (Холдинговая компания «АвтоКрАЗ»). Attīstīta arī ķīmijas rūpniecība, īpaši koksa, minerālmēsļu un sērskābes ražošana.

Ekonomiski attīstītākie apgabali ir Donbass un Piedņepra, kā arī Ukrainas pilsētas - Kijeva, Harkova, Odesa un Ļviva.

Pārtikas rūpniecībā attīstīta ir cukura ražošana, alkoholisko dzērienu ražošana, gaļas un piena pārstrāde. Vadošie uzņēmumi ir AS „Hersonas maizes produktu kombināts” (ОАО «Херсонский комбинат хлебопродуктов»), AS „Žitomiras piena rūpnīca – kompānija Rud” («Житомирский маслозавод» — компания «Рудь»).

Lielākie tekstilrūpniecības uzņēmumi ir „Tekstil-Kontakt” (Многопрофильный торгово-производственный концерн «Текстиль-Контакт») un АО „Vozko” (ЗАО «ВОЗКО»).

Lauksaimniecība vēsturiski vairāk attīstīta Ukrainas rietumos. Lauksaimniecības uzņēmumi nodarbojas ar augkopību un graudkopību, īpaši kviešu, kukurūzas, rudzu, miežu, griķu un prosas audzēšanu. Attīstīta ir dārzkopība, vīnogu, ēterisko eļļas augu, saulespuķu un cukurbiešu audzēšana.

Reģionu ekonomika

Krimas pussalas dabas un klimatiskie apstākļi ir labvēlīgi tūrisma attīstībai. Attīstīta pārtikas rūpniecība – vīna ražošana, zivju pārstrāde, dārzeņu konservēšana, ēterisko eļļu un tabakas izstrādājumu ražošana. Attīstīta ķīmijas rūpniecība, mašīnbūve un metalurģija. Ir vairākas kuģu būvētavas, piemēram, Kerčas rūpnīca „Zaliv” ražo tankkuģus.

Vinnicas apgabala svarīgākās tautsaimniecības nozares ir pārtikas rūpniecība, mašīnbūve, vieglā rūpniecība un celtniecības materiālu ražošana. Attīstītas ar lauksaimniecību saistītas nozares, sākot no lauksaimniecības mašīnu ražošanas un beidzot ar lauksaimniecības produktu pārstrādi. Apgabals ieņem pirmo vietu Ukrainā cukura un graudu ražošanā.

Volīnijas apgabala galvenās nozares ir lauksaimniecība, rūpniecība (galvenokārt, pārtika) un transports. Apgabala specializācija ir lopkopība, graudu, cukurbiešu, dārzeņu un kartupeļu ražošana.

Dņepropetrovskas apgabalā attīstīta melnā metalurģija un mašīnbūve (galvenokārt, smagā mašīnbūve), ķīmijas rūpniecība un elektroenerģētika. Apgabals ir vadošais mangāna (100%) un dzelzs (līdz 90%) rūdu ražotājs. 70% Ukrainas velmējumu un 2/3 tērauda cauruļu tiek saražoti tieši šajā apgabalā.

Doņeckas apgabala raksturīga iezīme ir rūpniecības, lauksaimniecības un transporta nozaru kombinējums. Apgabala uzņēmumi ir valstī vadošie metāla, degvielas, mašīnbūves un ķīmijas rūpniecības produktu ražotāji. Doņeckas apgabals ir lielākais ogļu rūpniecības rajons Ukrainā. Attīstīta melnā un krāsainā metalurģija, mašīnbūve.

Žitomiras apgabala ģeogrāfiskais izvietojums labvēlīgs apiņu un linu audzēšanai, ir attīstīta kartupeļu audzēšana un piena lopkopība. No apstrādes rūpniecības nozarēm attīstīta tekstilrūpniecība un porcelāna ražošana, mašīnbūve, kokapstrāde, celtniecības materiālu ražošana un pārtikas rūpniecība. Attīstīta transporta un sakaru nozare.

Aizkarpatu apgabalā galveno vietu ekonomikā ieņem lauksaimniecība. Apgabalā tiek audzētas lopbarības kultūras, vīnogas, kartupeļi, graudaugi, tabaka, saulespuķes un augļi. Attīstīta arī lopkopība. No apstrādes nozarēm nozīmīgākās ir pārtikas rūpniecība, tekstilrūpniecība (apģērbu un apavu ražošana), kokapstrāde, celulozes un papīra ražošana. Aizkarpatu apgabals sniedz arī rekreācijas iespējas.

Zaporožjes apgabals ir Ukrainas viens no rūpnieciski attīstītākajiem reģioniem. Vadošo vietu ieņem elektroenerģētika, metalurģija, mašīnbūve un metālapstrāde. Apgabalā tiek saražoti ap 17% tērauda, 60% automašīnu, 29% elektroenerģijas un gandrīz 100% Ukrainas pirmreizējā alumīnija. Svarīgs apgabala uzņēmums ir „Avtozaz-Daewoo”, ko izveidoja Dienvidkorejas kompānija „Daewoo Heavy Industries” kopā ar Ukrainas rūpnīcu „Avtozaz”.

Ivanofrankivskas apgabalā attīstīta elektroenerģētika, ķīmijas un pārtikas rūpniecība, naftas pārstrāde un lauksaimniecība. Apgabalā atrodas 5 kūrorta vietas, starp tām arī lielākais Ukrainas kalnu slēpošanas kūrorts – Bukoveļa.

Kijevas vadošās rūpniecības nozares ir mašīnbūve, metālapstrāde, pārtikas un ķīmijas rūpniecība, elektroenerģētika, celtniecības materiālu ražošana. Pilsētā atrodas lielākie Ukrainas un ārvalstu uzņēmumi, kā arī finanšu iestādes. No mašīnbūves nozares sektoriem galvenie ir avio kosmiskās rūpniecības, aparātu un elektronikas uzņēmumi. Uzņēmumus „Antonov” ieņem vadošās pozīcijas pasaulē kravas un pasažieru lidmašīnu projektēšanā un ražošanā.

Kirovohradas apgabala galvenās nozares ir pārtikas ražošana, lauksaimniecības mašīnbūve un celtniecība. Pārtikas rūpniecības devums apgabala kopproduktā ir ap 45%. Apgabalā tiek iegūtas brūnogle un urāna rūda, iegūts un pārstrādāts grafitis. Attīstīta ir arī krāsainā metalurģija.

Luhanskas apgabalā apstrādes rūpniecība veido 2/3 reģionālā kopprodukta. Svarīga nozare ir ieguves rūpniecība. Veiksmīgi darbojas mašīnbūves, ķīmijas, pārtikas un tekstilrūpniecības, kā arī kokapstrādes un celtniecības materiālu ražošanas uzņēmumi.

Ļvivas apgabala dienviddaļā attīstīts tūrisms (Drohobiča, Borislava, Truskaveca un Stebnika), bet ziemeļdaļas Sokaļas rajona uzņēmumi specializējas ogļu ieguvē un bagātināšanā. Attīstīta ir mašīnbūve, naftas pārstrāde.

Nikolajevas apgabala vadošās nozares ir mašīnbūve, īpaši kuģu būvniecība. Attīstīta ir krāsainā metalurģija, elektroenerģētika, vieglā un pārtikas rūpniecība, lauksaimniecība. Olbijas arheoloģiskie izrakumi un Hola Pristaņa ir iecienīti tūrisma objekti. Darbojas 4 ostas, kas ir svarīgs faktors apgabala ekonomiskai attīstībai.

Odesas apgabālā ir izvietoti mašīnbūves, metālapstrādes, ķīmijas, pārtikas, vieglās rūpniecības un citu nozaru uzņēmumi. Odesas apgabālā atrodas vienīgais Ukrainas uzņēmums, kas ražo šahtu vinčas ogļrūpniecības un kalnrūpniecības nozares uzņēmumiem.

Poltavas apgabals specializējas naftas, gāzes un dzelzs rūdas ieguvē, naftas pārstrādē, dzelzceļa ritošā sastāva, kravu automašīnu un trikotāžas ražošanā, pārtikas rūpniecībā.

Rivnes apgabala vadošās rūpniecības nozares ir elektroenerģētika (Rivnes AES), ķīmijas rūpniecība (minerālmēslu ražotājs AAS „AZOT”), kokapstrāde, vieglā rūpniecība, pārtikas produktu un celtniecības materiālu ražošana. Apgabālā atrodas arī mašīnbūves un metālapstrādes uzņēmumi. Rūpniecības uzņēmumi koncentrējas trijās apgabala pilsētās Rivnē, Dubno un Kuznecovskā.

Sevastopolē atrodas lieli zvejniecības un zivju pārstrādes uzņēmumi. Pilsētā bāzējas gandrīz visa Ukrainas transporta flote. Attīstīta ir kuģu būvniecība un remonts, radioelektronikas, iekārtu un celtniecības materiālu ražošana.

Sumu apgabala vadošās nozares ir lauksaimniecība, pārtikas rūpniecība, mašīnbūve un metālapstrāde. Attīstīta ķīmijas un vieglā rūpniecība. Apgabālā reģistrēti 13 tūkst. uzņēmumu, no kuriem lielākā daļa nodarbojas ar tirdzniecību.

Ternopiļas apgabala vadošās nozares ir pārtikas rūpniecība (cukura ražošana), mašīnbūve un metālapstrāde, kokapstrāde, vieglā rūpniecība un celtniecības materiālu ražošana. Galvenie eksporta produkti ir porcelāna, fajansa un stikla trauki, gaismas ķermeņi, kokvilnas audumi, apavi, satelītu sakaru decimetru antenas, sadzīves ķīmija, mēbeles un cukurbiešu novākšanas mašīnas.

Harkovas apgabālā 50% no reģionālā kopprodukta veido rūpniecības nozares. Attīstīta ir lauksaimniecība un transporta nozare. Harkovas apgabala specializācija ir mašīnbūve (aparāti, darbmašīnas), celtniecības materiālu, gāzes un vieglā rūpniecība, pārtikas produktu ražošana. Apgabālā atrodas lielākais darbmašīnu būvniecības uzņēmums – Harkovas darbmašīnu būvniecības rūpnīca.

Hersonas apgabala galvenās tautsaimniecības nozares ir kuģu būvniecība, lauksaimniecības mašīnbūve, radioelektronika, naftas pārstrāde un vieglā rūpniecība. Attīstīta ķīmijas, pārtikas rūpniecība un elektroenerģētika.

Hmeļnickas apgabala vadošās rūpniecības nozares ir elektroenerģētika (Hmeļnickas AES), pārtikas rūpniecība (cukura, alkoholisko dzērienu un konditorejas izstrādājumu ražošana, augļu un dārzeņu konservēšana), lauksaimniecības tehnikas ražošana. Attīstīta porcelāna, fajansa trauku un celtniecības materiālu ražošana, ķīmijas rūpniecība. Hmeļnickas apgabals ir vienīgais reģions Ukrainā, kur ir saponītu malu atradnes.

Čerkasu apgabals ir viens no vadošajiem reģioniem lauksaimniecības un pārtikas produktu ražošanā, īpaši cukura ražošanā. Apgabālā atrodas vairāk kā 10 cukura pārstrādes uzņēmumi. Attīstīta ir ķīmijas rūpniecība, mašīnbūve, ogļu ieguve.

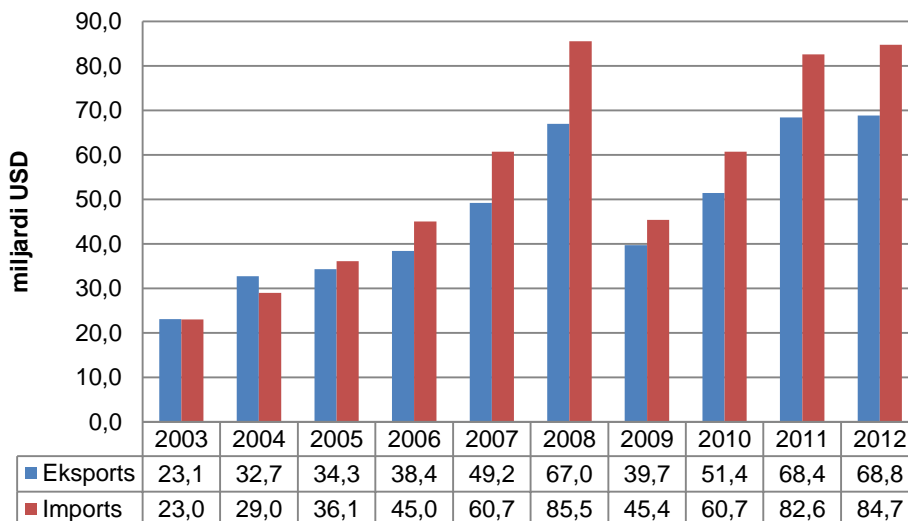
Čerņigovas apgabālā atrodas naftas, gāzes kondensāta un kūdras ieguves, kā arī gāzes pirmreizējās apstrādes uzņēmumi. Attīstīta mašīnbūve (transporta, lauksaimniecības mašīnbūve), ķīmijas rūpniecība (stikla šķiedru ražošana), tabakas izstrādājumu un vieglo automašīnu ražošana, kokapstrāde.

Čerņivcu apgabālā attīstīta vieglā un pārtikas rūpniecība, kokapstrāde, metālapstrāde un mašīnbūve. Apgabals ir savdabīga Ukrainas „silikona ieleja”. Te tiek ražotas iekārtas naftas rūpniecībai. Ir apzinātas vairāk kā 60 minerālūdens atradnes.

Ārējā tirdzniecība

Ukrainas ārējā preču tirdzniecība 2012. gadā salīdzinājumā ar 2011. gadu palielinājās par 1,7% un sasniedza 153,5 miljardus USD. Preču eksports palielinājās par 0,6% un sasniedza 68,8 miljardus USD, savukārt imports palielinājās par 2,5%, sasniedzot 84,7 miljardus USD. 2012. gada tirdzniecības bilance bija negatīva - -15,9 miljardi USD. Visvairāk preču eksportē Doņeckas (20,5% no preču eksporta kopapjoma 2012. gadā) un Dņepropetrovskas apgabala (14,7%), kā arī Kijevas (18,6%) uzņēmumi.

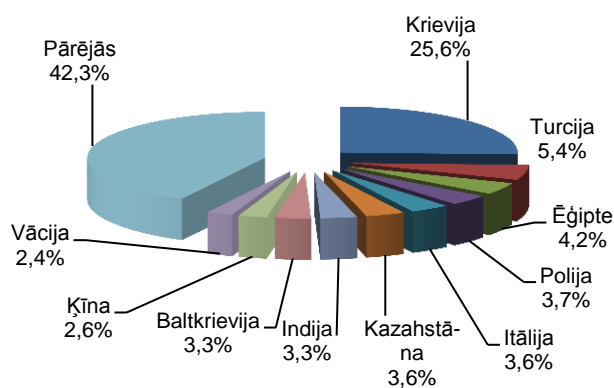
Ukrainas preču eksporta un importa dinamika (miljardi USD)

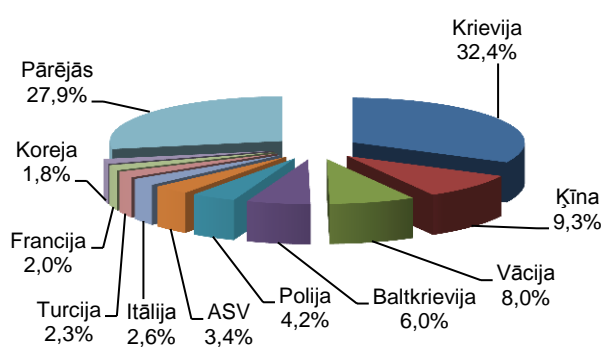
Avots: State Statistics Committee of Ukraine – www.ukrstat.gov.ua

Ukraina pārsvarā eksportē metāla izstrādājumus, minerālos produktus, mašīnas un iekārtas. Visvairāk ievēd minerālos produktus, mašīnas un iekārtas, ķīmiskos izstrādājumus, rūpniecības produktus.

Galvenie importa partneri 2012. gadā

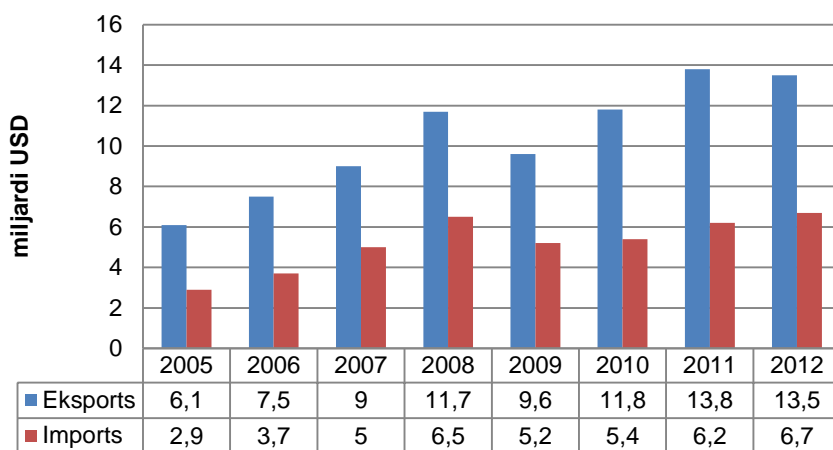
Galvenie eksporta partneri 2012. gadā

Avots: State Statistics Committee of Ukraine – www.ukrstat.gov.ua

Pakalpojumu eksports 2012. gadā sasniedza 13,5 miljardus USD, bet imports – 6,7 miljardus USD. Salīdzinot ar 2011. gadu, pakalpojumu eksports 2012. gadā samazinājās par 2,2%, bet imports pieauga par 8,1%.

Ukrainas pakalpojumu eksporta un importa dinamika (miljardi USD)

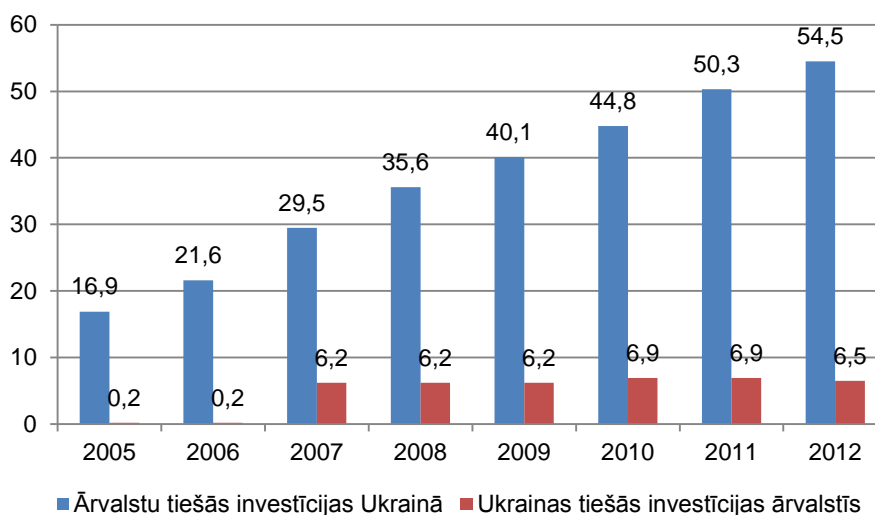

Avots: State Statistics Committee of Ukraine – www.ukrstat.gov.ua

Investīcijas

Uzkrātās ārvalstu tiešās investīcijas Ukrainā būtiski pārsniedz Ukrainas investīcijas ārvalstīs. 2012. gada beigās starpība veidoja 48 miljardus USD. Uzkrātās ārvalstu tiešās investīcijas Ukrainā salīdzinājumā ar 2011. gada beigām pieauga par 8,3% un sasniedza 54,5 miljardus USD, savukārt Ukrainas uzkrātās tiešās investīcijas ārvalstīs – samazinājās par 5,8%, sasniedzot 6,5 miljardus USD.

Ārvalstu uzkrātās tiešās investīcijas (gada beigās)

Avots: State Statistics Committee of Ukraine – www.ukrstat.gov.ua

Visvairāk ārvalstu tiešās investīcijas Ukrainā uzkrājusi Kipra (31,7% no ĀTI Ukrainā), Vācija (11,6%), Nīderlande (9,5%). Ukraina visvairāk ir investējusi Kiprā – 89,6% no uzkrāto tiešo investīciju kopapjoma.